

з удзельным сепаратызмам, прывід якога мроіўся Грознаму ўсюды» (А. А. Зімін). Якое з гэтых азначэнняў бачыцца вам найбольш трапным? Чаму?

4. Ці можна пакарэнне Сібіры Маскоўскай дзяржавай разглядаць як каланізацыю? Патлумачце свой пункт гледжання.
5. З дапамогай тэксту параграфа, табліцы на с. 238 і дадатковых крыніц інфармацыі падрыхтуйце артыкул у фармаце Вікіпедыі «Смутны час у Расіі: прычыны і вынікі».
6. Як вы лічыце, якія вынікі праўлення цара Аляксея Міхайлавіча былі самымі важнымі для Расіі?
7. Запоўніце ў сшытку табліцу «Асноўныя напрамкі знешняй палітыкі расійскіх праўцеляў у XVI–XVII стст.». Зрабіце выснову аб тым, якім чынам унутраная палітыка аказвае ўплыў на знешнюю.

Напрамак знешнепалітычнай дзейнасці	Мэты	Дасягнутыя вынікі

8. Складзіце схему, якая характарызуе сістэму дзяржаўнага кіравання ў Расіі, што склалася ў XVII ст.

§ 28. Эпоха пераўтварэнняў у Расіі ў XVIII ст.

Што ўяўляла сабой эпоха пераўтварэнняў у Расіі ў XVIII ст.? Якія вынікі былі дасягнуты?

Якія пераўтварэнні былі ажыццёўлены Пятром I у Расіі? Як пры Кацярыне II змянілася становішча дваранства і сялянства? Што такое асветны абсалютызм? Якія былі асноўныя напрамкі знешняй палітыкі Пятра I і Кацярыны II? (Гісторыя Новага часу, 7 клас)

Кіраванне Пятра I і рэформы ў Расіі. У 1682 г. у 10-гадовым узросце царом стаў Пётр I, празваны пазней Вялікім. Да яго паўналецця вакол трона ішла барацьба за ўплыў паміж групамі знаці, а асабліва небяспечныя былі бунты стралецкага войска. У выніку Пётр ніколі не давяраў старой арыстакратыі.

Затое ён заўсёды з вялікай цікавасцю адносіўся да заходнееўрапейскай культуры, навуковых і тэхнічных дасягненняў. Ён быў частым госцем у маскоўскай Нямецкай слабадзе, дзе жылі іншаземцы, што былі на службе ў цара, і гандляры.

У 1697 г. упершыню рускі цар адправіўся ў Вялікае Пасольства па краінах Еўропы. Пётр падарожнічаў інкогніта, пад чужым імем. З ім паехалі шмат маладых арыстакратаў, якія павінны былі вывучаць розныя дасягненні еўрапейцаў.

N.B.

Пад кіраўніцтвам вучонага-галандца Франца Тымермана Пётр з вялікай цікавасцю асвойваў у Нямецкай слабадзе навуку, якім у Крамлі яго не навучалі: геаметрыю, артылерыйскую і інжынерную справу. Тымерману ўдалося выхаваць у Пятра I любоў да мараплавання.

З дапамогай настаўніка Пётр адрамантаваў стары англійскі боцік (невялікі карабель) і пачаў на ім плаваць па азёрах. Пазней Пётр казаў, што гэты боцік стаў «дзядулем» рускага флоту. Тымерман спланаваў і Вялікае Пасольства Пятра ў Еўропу, перш за ўсё ў Галандыю.

Спробы ажыццяўлення рэформаў Аляксеем Міхайлавічам у XVII ст.

Адстаўанне Расіі ў сацыяльна-эканамічных і культурных адносінах ад краін Заходняй Еўропы

Замежнае падарожжа Пятра I у 1697–1698 гг. (Вялікае Пасольства)

Усведамленне неабходнасці рэформаў з выкарыстаннем еўрапейскага вопыту

Перадумовы рэформаў Пятра I

Вярнуўшыся ў краіну, Пётр пачаў правядзенне рэформаў з мэтай пераадолець эканамічнае і культурнае адстаўанне ад Заходняй Еўропы. У Расіі быў уведзены юліянскі каляндар, святкаванне пачатку новага года пераносілася на 1 студзеня. Усім, акрамя духавенства і сялян, было загадана галіць бароды і насіць адзенне еўрапейскага ўзору. Дзяцей знаці пасылалі вучыцца ў Еўропу. З Еўропы запрашалі спецыялістаў у галіне розных навук. На думку Пятра, усё гэта павінна было зрабіць Расію еўрапейскай дзяржавай.

Юны Пётр на парсуне

Найважнейшай рэформай стала ваенная. Стралецкія палкі былі расфарміраваныя. Пачалося стварэнне палкоў паводле еўрапейскага ўзору. Была ўведзена сістэма воінскай павіннасці. Пабудавалі першыя рускія ваенныя вяслярныя судны.

Пётр бачыў найбольш важнай задачай забеспячэнне Расіі выхадаў да мораў. Ён лічыў, што гэта будзе спрыяць развіццю гандлю і росту палітычнай магутнасці краіны. У той перыяд усе моцныя еўрапейскія дзяржавы ўжо становіліся марскімі — гэта садзейнічала каланіяльным захопам з іх боку і абагачэнню. А Расія на той момант

валодада толькі адным портам — Архангельскам, які размяшчаўся на моры, што замярзае, на далёкай поўначы.

Ваенны перамогі пятроўскай Расіі. Першым цяжкім выпрабаваннем для новай арміі стаў пачатак у 1700 г. Паўночнай вайны супраць узмацнелай Швецыі, на чале якой стаяў кароль-палкаводзец Карл XII. У саюзе з Расіяй выступілі Рэч Паспалітая, Данія і Саксонія. Упершыню Расія ўвайшла ў ваенную кааліцыю еўрапейскіх краін і магла ўдзельнічаць у вырашэнні агульнаеўрапейскіх палітычных пытанняў.

Але войскі Карла XII хутка разграмілі паасобку арміі саюзнікаў. Армія Расіі пацярпела паражэнне ў бітве пад крэпасцю Нарва, настолькі цяжкае, што Карл XII палічыў яе знішчанай. Шведы рушылі на тэрыторыю Рэчы Паспалітай, якую Карл лічыў сваім галоўным сапернікам. Але Расія з вайны не выйшла, затое атрымала перадышку.

Цар Пётр прыклаў каласальныя намаганні для аднаўлення рускай арміі. Для вырабу новых гармат пераплаўляліся нават царкоўныя званы. Скарыстаўшыся адыходам асноўных войскаў Карла XII у межы Рэчы Паспалітай, руская армія пачала ў 1701 г. паспяховы паход да Балтыйскага мора праз практычна бязлюдныя лясы каля ракі Нявы. У 1703 г. пачалося будаўніцтва Петрапаўлаўскай крэпасці і горада Санкт-Пецярбурга, які павінен быў стаць галоўнай базай новага рускага флоту на Балтыйскім моры. А. С. Пушкін потым сказаў, што, заснаваўшы гэты горад, Пётр I «прасек акно ў Еўропу».

У гэты час Карл XII вёў доўгую вайну ў Польшчы і Беларусі. Армія Пятра I пачала здзяйсняць паходы на тэрыторыю Рэчы Паспалітай аж да Гродна, каб падтрымаць свайго саюзніка. Карл зразумеў, што Расія стала цяпер галоўным праціўнікам, і пачаў паход на ўсход. Але рух да Масквы быў звязаны з мноствам цяжкасцяў, і армія рушыла ва Украіну, дзе ўкраінскі гетман Іван Мазепа абяцаў падтрымку і харч. 27 чэрвеня 1709 г. шведская армія пацярпела знішчальнае паражэнне пад горадам Палтава. Карл XII уцёк у межы Асманскай імперыі. Менавіта гэтая перамога канчаткова паставіла Расію ў адзін шэраг з еўрапейскімі дзяржавамі. І хоць пасля гэтага паход Пятра I супраць Турцыі атрымаўся няўдалым (давялося вярнуць Азоў і падпісаць нявыгадны мір), для Швецыі гэта нічога не мяняла.

Швецыя прадаўжала супраціўляцца, спадзеючыся на моц свайго флоту, які панаваў на Балтыйскім моры. Але рускі флот, што хутка рос,

Узяцце Выбарга. Мастак *Валянцін Пячацін*. 1920 г.

Якія падзеі папярэднічалі тым, што адлюстраваныя на карціне? Якія падзеі адбудуцца пасля?

Асноўныя падзеі Паўночнай вайны

Дата	Падзея	Вынік
1700 г.	Бітва пад Нарвай	Паражэнне рускіх войскаў і страта ўсёй артылерыі
1702 г.	Захоп крэпасці Шлісельбург	Усталяванне кантролю над ракой Нявой
1703 г.	Будаўніцтва Петрапаўлаўскай крэпасці і закладка Санкт-Пецярбурга	Заснаванне новай сталіцы Расіі
1708 г.	Бітва каля вёскі Лясная	Разгром корпуса шведскай арміі і захоп рускай арміяй шведскага абозу
1709 г.	Бітва пад Палтавай	Знішчальнае паражэнне шведскай арміі
1714 г.	Марская бітва каля мыса Гангут	Паражэнне шведскага ваеннага флоту
1720 г.	Марская бітва каля мыса Грэнгам	Перамога рускага флоту
1721 г.	Падпісанне Ніштацкага мірнага дагавора	Расія атрымала выхад да Балтыйскага мора

Прааналізуйце даныя табліцы. Якія этапы ў ходзе Паўночнай вайны можна выдзеліць? Дайце кароткую характарыстыку кожнаму этапу. Раскажыце пра падзеі Паўночнай вайны.

неўзабаве нанёс некалькі цяжкіх паражэнняў шведам. Вайна завяршылася ў 1721 г. Частка тэрыторыі Прыбалтыкі адышла да Расіі. Адначасова паспяхова ішло асваенне Сібіры і рускія экспедыцыі дасягнулі берагоў Ціхага акіяна. 22 кастрычніка 1721 г. была абвешчана Расійская імперыя, якая стала адной з самых магутных дзяржаў Еўропы.

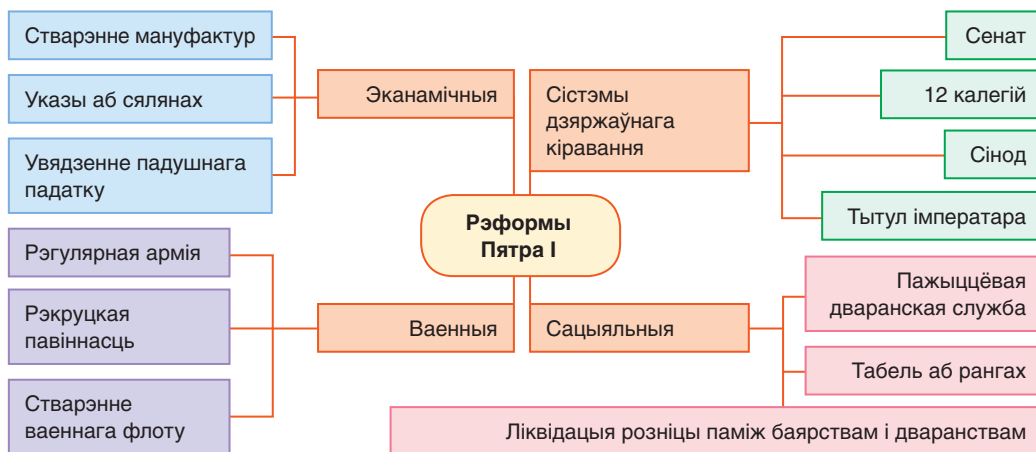
Дзяржаўнае кіраванне. Абвяшчэнне імперыі азначала не толькі ўзмацненне краіны на міжнароднай арэне, але і адмову ад старой сістэмы арганізацыі. Быў створаны дзяржаўны апарат на ўзор краін Заходняй Еўропы. Царква была падначалена дзяржаве і стала часткай урадавага апарату. Патрыярштва скасоўвалася, а створаны царкоўны Сінод стаў звычайнай дзяржаўнай установай.

У 1721 г. Расія была абвешчана імперыяй. Новай сталіцай краіны стаў Санкт-Пецярбург. Імператар валодаў усёй паўнатай улады і мог сам назначаць пераемніка. Найбольш важныя рашэнні прымаліся ў Сенаце, у якім засядалі самыя давераныя папчэчнікі Пятра. Сенат фарміраваўся не па радавітасці, а па заслугах перад краінай і імператарам.

Былі створаны 12 калегій з дакладна вызначанымі функцыямі: калегія інша-земных спраў, воінская калегія, адміралцейств-калегія, вотчынная калегія, юстыц-калегія, камерц-калегія, мануфактур-калегія і інш. Уся тэрыторыя краіны дзялілася на губерні на чале з назначанымі губернатарамі. Была зацверджана адзіная сістэма справаводства, афармлення дакументацыі.

«Табель аб рангах» рэгуляваў атрыманне дзяржаўных пасадак. Закон прадугледжваў павышэнне пасады і становішча ў грамадстве за асабістыя заслугі нерадавніх служачых. Гэта стала пачаткам пераходу ад арыстакратычнай сістэмы ўлады да дзяржаўна-бюракратычнай. Дваранства павінна было знаходзіцца на дзяржаўнай службе, найперш у арміі. Яно не толькі захавала сваё прывілеяванае становішча ў грамадстве, але і ўмацавала яго. Напрыклад, у інтарэсах дваран улады ўзмацнялі заняволенне сялян. Упершыню пры Пятры быў праведзены падушны перапіс насельніцтва (рэвізія). Дзяржава імкнулася кантраляваць колькасць насельніцтва для правядзення падатковай палітыкі.

Створаная Пятром сістэма дзяржаўнай улады давала магчымасць кіраваць вялізарнай краінай. Імператары абапіраліся на разгалінаваны бюракратычны апарат і на дваранства. Такім чынам, вынікам пятроўскіх пераўтварэнняў стала прыняцце еўрапейскай сістэмы дзяржаўнага кіравання і еўрапейскай культуры. Аднак былі захаваныя феадальныя адносіны і прыгоннае права, што стварала супярэчнасці і тармазіла далейшае развіццё грамадства.

Асноўныя кірункі рэформаў Пятра I

Дапоўніце схему інфармацыяй з параграфа.

С. М. Салаўёў, расійскі гісторык XIX ст.

Геній Пятра выказаўся ў добрым разуменні становішча свайго народа, ён усвядо-міў, што яго абавязак — вывесці слабы, бедны, амаль неведомы народ з гэтага сумнага становішча пры дапамозе цывілізацыі.

Б. Б. Кафенгаўз, Л. Р. Бяскроўны, савецкія гісторыкі

Пётр быў прадстаўніком пануючага класа і выразнікам яго інтарэсаў, які разумеў неабходнасць рэформаў як адной з умоў паспяховага развіцця дваранскай Расіі. Ён настойліва дабіваўся перабудовы дзяржаўнага апарату ў мэтах прыстасаван-ня яго да патрабаванняў часу.

Якую ацэнку дзейнасці Пятра I вы лічыце больш аб'ектыўнай? Аргументуйце свой пункт гледжання. Як вы думаеце, з чым звязана супярэчлівасць ацэнак пят-роўскай эпохі?

Асноўныя кірункі знешняй палітыкі пры пераемніках Пятра. На працягу ўсяго XVIII ст. Расійская імперыя вяла актыўную знешнюю палітыку і пашырала тэрыто-рыю. Пераемнікі Пятра I прадоўжылі ўмацоўваць імперыю. Асаблівы ўклад у агуль-ную справу ўнесла імператрыца Кацярына II. Расія стала важнай часткай агульна-еўрапейскай і сусветнай палітычнай сістэмы.

Кацярыне ўдалося сумесна з Аўстрыяй і Прусіяй дабіцца падзелу тэрыторыі Рэчы Паспалітай. У выніку трох падзелаў гэтая дзяржава спыніла сваё існаванне. У склад Расійскай імперыі былі ўключаны Беларусь і Украіна. Расія стала ўдзельні-цай шматлікіх ваенных канфліктаў у Еўропе. Руская армія змагалася супраць Прусіі, якая ўзмацнялася пры каралі Фрыдрыху II.

Асноўныя кірункі знешняй палітыкі пры пераемніках Пятра I

Заходні	Паўднёвы	Усходні
<ul style="list-style-type: none"> • завяршэнне Сямігадовай вайны (1756–1763); • падзелы Рэчы Паспалітай (1772, 1793, 1795) і ўключэнне ў склад Расіі Беларусі, Правабярэжнай Украіны і Літвы; • узброены нейтралітэт у вайне ЗША за незалежнасць (1780); • барацьба з рэвалюцыйнай Францыяй 	<ul style="list-style-type: none"> • ліквідацыя Крымскага ханства (1783) і далучэнне Крыма, Прычарнамор'я і Прыазоўя; • стварэнне Чарнаморскага флоту (1783); • Георгіеўскі трактат аб пратэктараце Расіі над Грузіяй (1783); • пачатак выцяснення Турцыі з Балкан і імкненне ўсталяваць кантроль над чарнаморскімі пралівамі 	<ul style="list-style-type: none"> • адкрыццё Аляскі (1732) і яе даследаванне (1740); • першыя паселішчы рускіх на Алясцы (1784); • стварэнне гандлёвай Расійска-Амерыканскай кампаніі (1799) для асваення Аляскі

Войны з Асманскай імперыяй былі пастаяннымі і працяглымі. У ходзе іх Расія няўхільна рушыла наперад да берагоў Чорнага мора. Паўночнае ўзбярэжжа Чорнага мора і паўвостраў Крым увайшлі ў склад Расійскай імперыі. Татарскае Крымскае ханства перастала існаваць. Хрысціянскія народы Каўказа — грузіны, армяне — актыўна дапамагалі ў барацьбе з мусульманскай Турцыяй. Паступова Каўказ і Закаўказзе ўваходзілі ў склад Расійскай імперыі. На граніцах рассяляліся казакі — асаблівае воінскае саслоўе са шматлікімі прывілеямі.

Вялікае значэнне для будучыні краіны мела асваенне Сібіры. Неабсяжная па тэрыторыі, населеная нешматлікімі народамі, поўная розных багаццяў Сібір была ідэальным месцам для каланізацыі. Атрады казакоў рухаліся па магутных сібірскіх рэках і засноўвалі астроскі — невялікія ўмацаваныя паселішчы. Мясцовыя народы плацілі даніну дарагім футрам і іншымі таварамі. Паступова астроскі змаглі кантраляваць усю тэрыторыю. Перасяленцы ў асноўным былі гандлярамі і служылымі казакамі. Затым тут пачалі асядаць сяляне, большасць з якіх уцякалі ад прыгону. Рускія землепраходцы высадзіліся таксама на поўначы Амерыкі — на Алясцы, якую пачалі асвойваць. У хуткім часе адбыўся рух рускіх пасяленцаў у казахскія стэпы.

Рост тэрыторыі Расійскай дзяржавы ў XVII–XVIII стст.

Варта адзначыць, што ва ўмовах тэрытарыяльнага пашырэння і пастаянных войнаў армія стала адыгрываць важную, а часта вызначальную ролю нават у пытанні пераходу ў спадчыну прастола. Перыяд у сярэдзіне XVIII ст., які пачаўся са смерцю Пятра I у 1725 г. і завяршыўся ўступленнем на прастол Кацярыны Вялікай у 1762 г., гісторыкі называюць «часам палацавых пераваротаў» з-за шматлікіх пераваротаў, якія ажыццяўляліся гвардзейскімі палкамі. Менавіта ўмяшанне арміі давала магчымасць заняць трон таму ці іншаму прэтэндэнту.

«Асветны абсалютызм» Кацярыны II. Кацярына II стала імператрыцай у 1762 г., звергнуўшы пры падтрымцы арміі з прастола свайго мужа Пятра III. Яна была родам з Германіі і атрымала добрую еўрапейскую адукацыю. Кацярына вяла пастаянную перапіску з Вальтэрам. Стаўшы на чале вялікай краіны, яна магла ажыццявіць мару Вальтэра пра «асвечанага манарха», які служыць на карысць грамадству і пераўтварае грамадства ў адпаведнасці з сучаснымі дасягненнямі. З'яўленне ідэі «асветнага абсалютызму» было выклікана імкненнем змяніць сярэднявечную манархію, сумясціць манархічнае кіраванне з патрэбамі грамадства і правядзеннем сацыяльных рэформаў. Аднак на практыцы ўсё апынулася значна складаней, чым у тэорыі.

У перыяд кіравання Кацярыны адбыліся шматлікія рэформы, уключаючы судовую. Асаблівыя поспехі былі дасягнуты ў стварэнні сістэмы пачатковай адукацыі, у тым ліку для гараджан. Аднак Кацярына ніколі не крытыкавала самадзяржаўнае кіраванне ў Расіі, бо яна лічыла немагчымым кіраванне такой вялізнай краінай без моцнай рукі гасудара. Яна ніяк не абмежавала самадзяржаўны прынцып праўлення і правы дваран як пануючага саслоўя. Наадварот, дваране атрымлівалі ўсё новыя і новыя прывілеі.

Даравальная грамата дваранству (1785 г.)

2. Не толькі імперыі і прастола карысна, але і справядліва ёсць, каб высакроднага дваранства шануюны стан захоўваўся і ўмацоўваўся непакісна і непарушна...

12. Каб не судзіўся высакародны, акрамя як роўнымі сабе...

15. Цялеснае пакаранне хай не будзе ўжытае да высакароднага...

17. Пацвярджаем на вечны час у патомныя роды расійскаму высакароднаму дваранству вольнасць і свабоду...

36. Высакародны сам вызваляецца ад асабістых падаткаў.

39. Сходу дваранства ў намесніцтве дазваляецца выбіраць губернскага правадзіцеля той губерні...

Якія правы даваў гэты дакумент дваранству? Ці можна сцвярджаць, што грамата выказвае ідэі «асветнага абсалютызму» Кацярыны II?

Дзейнічаючы ў інтарэсах дваран, Кацярына II значна ўзмацняла прыгонную эксплуатацыю сялян. Сярод яе прыбліжаных панавала перакананне, нібыта абагачэнне дваран і ёсць шлях да багацця і росквіту ўсёй краіны. Быў выдадзены закон, які забараняў сялянам скардзіцца на сваіх памешчыкаў. На многіх далучаных да Расійскай імперыі тэрыторыях таксама ўводзілася прыгоннае права. Кацярына даравала дваранам усё новыя дзяржаўныя землі з прыгоннымі сялянамі.

Таму сацыяльныя супярэчнасці толькі абвастрыліся. Паўстанні сялян успыхвалі ў розных раёнах краіны. Самым буйным выступленнем стала Сялянская вайна пад кіраўніцтвам Емяльяна Пугачова, якая разгарнулася ў 1773—1775 гг. Армія з цяжкасцю змагла падавіць гэтае выступленне сялян і казакоў. Кацярына, падтрымліваючы ідэю еўрапейскай Асветы, поўнасцю адмовілася ад іх рэалізацыі на практыцы ва ўмовах Расіі — наадварот, умацавала феадальныя адносіны. Такая палітыка ўзмацніла ў будучым адставанне краіны ад развітых дзяржаў Еўропы.

У выніку Расійская імперыя засталася самаўладнай дзяржавай з палітычна бяспраўным насельніцтвам, з жорсткім прыгонным правам, якое ўзмацнялася. «Асветны абсалютызм» пры ўсёй шчырасці намераў яго прыхільнікаў ва ўмовах феадальнай манархіі быў усяго толькі данінай модзе. Манарх і дваранства моцна трымалі ўладу, падаўляючы любыя спробы сацыяльных пераўтварэнняў.

Культура Расійскай дзяржавы ў XVIII ст. Аднымі з самых яркіх дасягненняў эпохі пераўтварэнняў былі дасягненні ў галіне культуры. Арыстакратыя поўнасцю пераарыентавалася на ўзоры заходнееўрапейскага мастацтва. Каноны візантыйскага царкоўнага мастацтва захаваліся ў праваслаўнай царкве.

Жывапіс, літаратура, архітэктура развіваліся поўнасцю пад уплывам агульнаеўрапейскіх тэндэнцый. Першапачаткова запрашаліся еўрапейскія майстры. Сімвалам новай культуры стала новая сталіца краіны — Санкт-Пецярбург.

Паводле праекта італьянскага архітэктара Барталамеа Растрэлі там быў пабудаваны імператарскі Зімовы палац. У архітэктуры з другой паловы XVIII ст. непадзельна панавалі класіцызм. Пётр I адкрыў першы ў гісторыі Расіі музей — Кунсткамеру, або «пакой мастацтва».

Расійскае грамадства перыяду імперыі захавала саслоўную структуру. Прывілеяваным саслоўем з усімі правамі было дваранства, зацікаўленае ў захаванні прыгоннага права, узмацненне якога неаднаразова прыводзіла да сялянскіх выступленняў. Спробы правядзення рэформаў у духу «асветнага абсалютызму» былі ў выніку адхілены самой уладай, якая перайшла да палітыкі падаўлення сацыяльных выступленняў і кансервацыі палітычнага ладу — абсалютнай манархіі. Асноўнымі кірункамі знешняй палітыкі былі ўдзел у еўрапейскіх палітычных саюзах і войнах, барацьба за тэрыторыі з Асманскай імперыяй, каланізацыя Сібіры.

§ 28-1

§ 29-2

1. Чым была выклікана неабходнасць рэформаў у Расіі? Якія з рэформаў Пятра I вы лічыце самымі важнымі?
2. Ці можна сцвярджаць, што ход Паўночнай вайны шмат у чым залежаў ад унутраных пераўтварэнняў у Расіі? Падмацуйце ваш пункт гледжання прыкладамі.
3. Прааналізуйце наступнае выказванне расійскага гісторыка В. В. Ключэўскага: «Рэформа, як яна была выканана Пятром, была яго асабістай справай, справай бяспрыкладна гвалтоўнай і, аднак, міжвольнай і неабходнай». Якую ацэнку, на ваш погляд, дае гісторык дзейнасці Пятра I — станоўчую ці адмоўную? Аргументуйце свой пункт гледжання.
4. Назавіце асноўныя кірункі знешняй палітыкі расійскіх правіцеляў у XVIII ст., мэты Расіі і вынікі іх дасягнення па кожным кірунку.
5. Як змяніліся правы і абавязкі дваранства ў час кіравання Кацярыны II? Што змянілася ў становішчы сялян?
6. У чым былі падабенствы і адрозненні працэсаў каланізацыі амерыканскіх зямель і Сібіры?
7. Напішыце эсе на тэму «Эпоха пераўтварэнняў у Расіі ў XVIII ст.».
8. Выберыце тэму для вуснага паведамлення па рускай культуры XVIII ст. і падрыхтуйце прэзентацыю для выступлення.

§ 29. Славянскія народы ў XVI–XVIII стст.

У чым былі асаблівасці развіцця паўднёвых і заходніх славян у Новы час?

У складзе якіх дзяржаў пражывалі заходнія і паўднёвыя славяне? У выніку якіх падзей гэтыя народы апынуліся ў складзе розных дзяржаў? (Гісторыя Новага часу, 7 клас)

Утварэнне Рэчы Паспалітай. Да пачатку XVI ст. у Польскім Каралеўстве складалася саслоўна-прадстаўнічая манархія. У суседнім Вялікім Княстве Літоўскім шляхта практычна не прымала ўдзелу ў кіраванні дзяржавай, а таму лічыла, што саюз з Польскім Каралеўствам можа змяніць такое становішча. Ідэя уніі дзвюх дзяржаў прываблівала і польскую шляхту, якая імкнулася пашырыць свой уплыў на новыя тэрыторыі.

Да саюзу дзве дзяржавы падштурхоўваў і знешні фактар — цяжкая Лівонская вайна і барацьба за ўсходняе ўзбярэжжа Балтыйскага мора. Гэта была важная з эканамічнага пункту гледжання тэрыторыя, атрымаць якую імкнуліся многія краіны. У складаных ваенных умовах наступлення арміі Маскоўскага царства ВКЛ усё больш было зацікаўлена ў падтрымцы Польскага Каралеўства. Такім чынам, ідэя уніі атрымала новы сэнс.